

Odborné vyjádření Homeopatické společnosti, z.s.

ve věci služeb odborníků na homeopatii, kteří nejsou lékaři

Určeno každému, koho se to týká

Odborné vyjádření ve věci služeb odborníků na homeopatii, kteří nejsou lékaři, bylo jednomyslně souhlasně přijato výborem Homeopatické společnosti, z.s. v Praze dne 11. října 2017, následně potvrzené jednomyslným souhlasným hlasováním přítomných členů na Shromáždění členů 22. října 2017.

Homeopatická společnost, z. s., sídlem v Praze, Hráskeho 1927/19, 148 00 Praha,

Výše uvedená odborná společnost po podrobné odborné rozpravě a po konzultacích s odborníky na homeopatii, právními znalci a zástupci zákaznické veřejnosti zaujala ve shora uvedené věci následující odborné stanovisko vycházející ze současného věcného a právního stavu v České republice:

A. Všeobecná východiska

1. V občanské společnosti založené na svobodě, rozmanitosti, názorové pluralitě a snášenlivosti má péče o zdraví pluralitní charakter. Zohledněny jsou různé způsoby působení na duševní nebo tělesné zdraví, které se zpravidla liší tím, jak a v čem chápou podstatu a smysl světa, člověka a lidského bytí, zdraví a nemoci, a zda se tím zabývají. Jednotlivé filozofie člověka, zdraví, nemoci a medicíny vytvářejí různé obrazy nemoci vycházejíce z různých východisek a zohledňující různé činitele. Do jisté míry to platí i o teologiích zdraví a nemoci jako jsou teologie křesťanské, protestantské, katolická teologie či jiná, anebo je jako teologie židovská nebo jiná. Tento stav nebrání vzájemnému doplňování různých přístupů a postupů nebo jejich nahrazování, zejména s ohledem na stav nemocného člověka, jeho přání, zkušenost, osobní zájem nebo preference po zvážení všech dostupných metod.

2. Pluralita péče o zdraví se odvíjí od rozmanitých světonázorových nebo náboženských přesvědčení svobodných lidí, včetně jejich přesvědčení nebo víry v účinnost určité látky, prostředku nebo postupu vedoucího k uzdravení. Součástí této plurality, včetně pluralitní metodologie, je též tradiční hermetická medicína jako praktická filozofie hermetismu prastarého esoterického původu, která se v různých podobách vyskytuje snad ve všech kulturách světa v minulosti i současnosti.
3. Každý člověk požívá ústavně zaručené svobody, včetně svobodné volby způsobu léčby vlastního zdraví a volby osoby, která mu péči poskytne. Je věcí osobní volby každého, zda k působení na vlastní zdraví využije tradiční nebo přírodní medicínu, astromedicínu, spagyrii, homeopatii, antroposofickou medicínu nebo jinou hermetickou medicínu, pastorální či jinou spirituální medicínu, přírodní léčitelství anebo přírodovědecky založenou školskou biomedicínu, jakož i to, za jakých okolností tak učiní. Odpovědnost za tuto volbu si nese každý sám.
4. Každý člověk požívá ústavně zaručeného hospodářského práva podnikat, tedy i pomáhat jiným lidem ve věcech jejich zdraví za hospodářským účelem vlastní obživy, ledaže by to bylo omezeno zákonem. Podnikat v homeopatických službách není žádným zákonem omezeno. Výhradu zdravotních služeb podle zákona o zdravotních službách nelze použít z důvodu spočívajícího v povaze, obsahu a významu homeopatie jako hermetické péče o zdraví s metafyzickým prvkem, která se vymyká zdravotnickým předpisům o pravidlech vědy jako konvenčně lékařsky aplikované přírodovědy a předpisům o zdravotnickém vzdělávání jako předpokladu poskytování zdravotních služeb nebo výkonu zdravotnických povolání na hospodářském nebo pracovním trhu. Podobně to platí například pro spagyrii, antroposofickou medicínu a astromedicínu, které společně, a přitom každá specificky, představují tradiční hermeneutický pohled na svět, člověka v něm a na jeho zdraví, včetně skrytých, zjevených či intuitivně poznanych zákonitostí. Tím se tyto hermetické obory kategoricky vymykají redukovanému biomedicínskému a vědecko-technickému pojetí současné konvenční biomedicíny jako přírodovědecké školské medicíny spjaté s biomedicínským inženýrstvím a jednoduše materialistickým světonázorem. Tomuto pojetí se vymyká i pastorální medicína nebo přírodní léčitelství a mnohé tradiční medicíny, resp. i samoléčba podle vlastních či rodinných postupů, včetně vlastní medikace. Podobně to platí o tradičních agronomických postupech založených na tradičním vědění a tradičních kosmologických představách, včetně biodynamického zemědělství, apod.

5. Ústavně zaručena je svoboda vědeckého bádání, včetně svobodné volby tématu, svobodného vytváření vědeckých hypotéz a svobodné volby vědecké metody zkoumání v duchu pluralitní vědecké metodologie, jakož i svoboda hlásání výsledků vědeckého bádání, včetně přenášení získaných vědeckých poznatků do praxe. Vědecké bádání vychází z lidské tvořivosti a otevřenosti mysli, včetně otevřenosti i takovým novým vědeckým poznatkům, a to i teoretickým, anebo vědeckým objevům, které jsou způsobilé kategoricky změnit stav dosavadního vědeckého poznání. Platí to o vědeckém bádání jak v duchovních vědách (a společenských vědách), tak ve vědách přírodních.
6. Státu je ústavně zakázáno vázat se na výlučnou ideologii, včetně ideologie založené na některé z podob vědeckého světového názoru, anebo na náboženské vyznání. Demokratickým hodnotám, na kterých je Česká republika ústavně založena, odpovídá též ochrana názorových nebo jiných menšin, včetně stoupenců homeopatie nebo poskytovatelů homeopatických služeb.
7. Státní koncepce rozvoje zdravotnictví a jiných služeb péče o zdraví, jakož i stěžejní otázky této koncepce, mají-li být ústavně konformní, musí být založeny na ústavně zaručené svobodné volbě péče o zdraví, včetně svobodné volby okolností této péče, jako je například svobodná volba způsobu péče, tedy i homeopaticky, nebo volba osoby jejího poskytovatele, tedy i odborníka na homeopatii s důvěrou vloženou v jeho osobu, odbornost a zkušenost.
8. Česká republika, řídíc se ústavním duchem svobodné volby péče o zdraví a zásadami občanské společnosti, zabezpečuje ústavně zaručené sociální právo na ochranu zdraví stanovením právní úpravy zdravotních služeb, zdravotnických povolání a zdravotnického vzdělávání na hospodářském a pracovním trhu za účelem jakosti a bezpečí veřejných služeb, a to ve spojení s ústavně zaručeným sociálním právem na bezplatnou zdravotní péči z veřejného zdravotního pojištění. Stát toto pojetí právně, věcně a sociálně upřednostňuje ze všech péčí o zdraví.
9. Vedle toho Česká republika ve stejném ústavním duchu svobodné volby péče o zdraví a zásad občanské společnosti za stejným účelem jakosti a bezpečí veřejných služeb zabezpečuje ústavně zaručené sociální právo na ochranu zdraví prostřednictvím právní úpravy jiných způsobů a oborů péče o zdraví, nežli zdravotními službami a jejich obory. Dále tak stát činí prostřednictvím právní úpravy jiných povolání, nežli zdravotnických a prostřednictvím úpravy jiného vzdělávání, nežli zdravotnického, a to bez spojení s veřejným zdravotním pojištěním.

10. Na podústavní rovině jsou oba výše uvedené způsoby státního zabezpečení ústavně zaručeného sociálního práva na ochranu zdraví podle vlastní svobodné volby zákonodárně vyjádřeny zejména občanským zákoníkem, zákonem o zdravotních službách, zákony upravujícími zdravotnická povolání a zdravotnická vzdělávání, živnostenským zákonem, zákonem o uznávání výsledků dalšího vzdělávání a zákonnou ochranou náboženské svobody. Dílčí koncepční roli přitom sehrává technická normalizace, včetně dobrovolné certifikace osob.
11. Ústavně zaručených svobodných způsobů a oborů péče o zdraví, které jsou dlouhodobě zavedeny v praxi, je celá řada. Kromě zdravotních služeb nebo nelékařské homeopatie se jedná například o péči duchovní jako je pastorální nebo jiná spirituální medicína, včetně klinické pastorační péče. Dále půjde o obory spadající pod různá živnostenská podnikání nebo jiné činnosti a pod různá povolání, jako jsou kupříkladu některé školské služby, dále léčebná pedikúra nebo manikúra, antroposofická medicína, včetně léčebné pedagogiky, chiropraxe, osteopatie, naturopatie, bylinářství, zdravotní jóga, zdravotní gymnastika, některé tradiční medicíny jako je ájurvéda, dále též astromedicína, stavební medicína, včetně služeb stavební biologie, jakož i přírodní léčitelství v užším nebo širším rozsahu. Na hranici těchto některých služeb může stát detekce anomálií zemské kůry, resp. povolání proutkaře, anebo aromaterapie, služby dul, kartárek či výživové poradenství nebo některé služby sociální aj. Řada z těchto zavedených služeb a povolání má poradenskou povahu, včetně konzultací individuálního léčebného plánu péče o zdraví zákazníka, a to jinými způsoby, nežli vědeckou a školskou medicínou a v jiných oborech, nežli oborech zdravotních služeb podle zdravotnických předpisů a na základě jiného vzdělání, nežli zdravotnického podle předpisů. A to vše i bez ohledu na jednoduše materialistický světonázor.
12. Poskytování výše uvedených jednotlivých služeb je ovládáno různými pravidly příslušných oborů a zpravidla i vlastními etickými kodexy z oboru veřejné morálky povolání. Míra a rozsah veřejnoprávní úpravy těchto služeb nebo povolání ze strany státu se liší a zásadně odvisí od politického rozhodnutí po uvážení ve veřejném zájmu. Část těchto služeb je specificky standardizována pomocí technické normalizace.
13. Právní a biomedicínský i obecně lidský význam má princip nadřazenosti lidské bytosti, a to nadřazenosti jejích zájmů a blaha podřazeným zájmům společnosti, tj. i zájmům zdravotnictví nebo lékařského stavu, a podřazeným zájmům vědy, tj. i lékařské vědy jako aplikované biologie, včetně podřazeného vědeckého zájmu na některé vědecké doktríně.

B. Homeopatie po stránce věcné a právní

14. Homeopatie, patřící mezi tradiční hermetickou péči o zdraví a tradiční hermetickou agronomii, představuje v odborné praxi dlouhodobě zavedenou svébytnou ucelenou poznatkovou soustavu celostního a vitalistického působení na duševní nebo tělesné zdraví lidí, zvířat nebo rostlin, a to specifickým způsobem rozpoznávání nemocí, jejich prevence a léčby v individualizovaných případech podle vlastní teorie. Homeopatie je založena na používání bezpečných látek, metod a prostředků, které jsou na fyzické úrovni neinvazivní a netoxické. Homeopatika podobně jako spagyrika nebo antroposofika vyrobená homeopatickým způsobem nemají žádné zdravotně nebezpečné vedlejší účinky.
15. Homeopatie, podobně jako některé jiné kulturní a duchovněné jevy péče o zdraví, ideově a zároveň obezřetně předpokládá objektivní existenci a působení skryté životní (přírodní) síly (Lebenskraft). Homeopatie je jako praktická metafyzika svého druhu, tj. mimo konvenční sebepojetí biofyziky a biochemie, založena na systematickém a metodickém využívání této síly (energie) pomocí určitých látek ke zlepšení nebo zachování zdraví, popř. zmírnění utrpení, lidí, zvířat nebo rostlin. Z tohoto věcného důvodů homeopatický postup, opřený též o dobrou zkušenost na základě tradice, nepatří mezi konvenční postupy biomedicíny jako aplikované přírodovědy ani mezi konvenční postupy agronomie, které jsou založeny na jednoduše materialistickém pojmu hmoty jako ideovém konstrukt, který nemusí odpovídat ani všem současným přírodovědeckým poznatkům z oboru kvantové fyziky. Hermetické principy homeopatie jsou dlouhá léta popsány, odborně známy a veřejně dostupny. Tradice homeopatie čítá více než 200 let. Česko patří mezi země s homeopatickou tradicí. Homeopatie je součástí tradiční evropské medicíny, přesto však je pěstována po celém světě. V současnosti je homeopatie tvořena několika školami, mezi které patří škola klasické homeopatie nebo škola francouzské homeopatie. Homeopatie spočívá na vlastním teoretickém základu, soudržně opřeném o vlastní systematiku a metodiku, který je spojen s odbornou praxí, odborným dohledem a zkušeností. Z hlediska filozofie vědy a vědecké metodologie patří homeopatická nauka, podobně jako spagyrie nebo nauka antroposofické medicíny či astromedicíny, mezi duchovní vědy.

Nikoli mezi vědy přírodní. Proto ani nemusí být – z hlediska konvenčního metodického pohledu lékařské vědy jako aplikované přírodovědy nebo v konvenčním pohledu agronomie – znám mechanismus účinku homeopatických přípravků, a to zvláště po stránce kvalitativních vlastností hmoty a při individualizacích případů. Mechanismus účinku biochemicky a biofyzikálně neúčinné látky nemusí být tímto způsobem dokonce vůbec poznatelný beze změny poznávací konvence nebo proměnlivého paradigmatu přírodní vědy, resp. beze změny pojetí hmoty jako určitého myšlenkového konstruktů, jakož i beze změny vnímání světa a bytí.

16. Homeopatické látky, postupy, popř. prostředky jsou tradičně používány u lidí, zvířat nebo rostlin. Označovány někdy bývají jako alternativní nebo jako komplementární a alternativní, a to v protikladu k látkám alopatickým. Předpisy se zvláště věnují veterinárním homeopatikům v ekologickém zemědělství, která právně přednostně (vedle fytotherapie) používají chovatelé hospodářských zvířat.
17. Homeopatie podobně jako jiná původem hermetická medicína nebo hermetická agronomie ideově vychází z přírodovědecko objektivisticky neprokazatelného předpokladu duchovní podstaty bytí a jejího vlivu na život a zdraví. Homeopatie, podobně jako pastorální nebo jiná spirituální medicína, astromedicína nebo podstatná část přírodního léčitelství, vědomě pracuje s předpokládaným objektivním působením metafyzického prvku, včetně zákonitostí s tím spojených, čímž se kategoricky liší od biochemie nebo biofyziky jako součástí biomedicíny založené na lékařské vědě jako konvenční aplikované přírodovědě. Odborník na homeopatii tak může částečně poskytovat duchovní péči, která svou kvalitou může mít blízko k umění, nežli péči ryze zdravotní. Poskytování duchovní péče nebo duchovní podpory zákaznické veřejnosti v souvislosti se zdravím mimo zdravotnická zařízení lůžkové nebo jednodenní péče není s ohledem na lidskou svobodu vázáno jen na úředně registrované církve a náboženské společnosti. Věnovat se tomu proto může kdokoli, tedy i odborník na homeopatii.
18. Homeopatie se jako odborný obor praktického hermetismu a duchovní vědy vyznačuje specifickými metodami působení na zdraví, které nejsou vázány na pravidla vědy ani na vědecké důkazy účinnosti v konvenčním biomedicinském smyslu lékařské vědy jako aplikované přírodovědy. Vyskytují se proto konvenčně přírodovědné pochybnosti o tom, zda homeopatické zdravotní služby jsou plně a ve všech oborech zdravotních služeb v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy a zda existují ve všech případech přírodovědně konvenční důkazy o účinnosti takových zdravotních

služeb vzhledem k účelu jejich poskytování. Rovněž se tak vyskytují pochybnosti o uznávání homeopatických medicínských postupů odbornou lékařskou obcí v místě a čase jakožto součásti „náležité odborné úrovně zdravotních služeb“ podle předpisů.

19. Homeopatie spolu se spagyrií, antroposofickou medicínou a astromedicínou jako aplikovanou astrologií patří mezi tradiční hermetické medicíny jakožto praktické hermetické vědy hledající podstatu a smysl, které vytvářejí svébytnou soustavu stojící zcela mimo materialisticky redukovanou biomedicínu, jež je naopak založena na lékařské vědě jako konvenční aplikované přírodovědě a na aplikované technické vědě v podobě biomedicínského inženýrství. Z tohoto důvodu by jakékoli budoucí umělé (i právní) vytržení homeopatie nebo jiné části tradiční hermetické péče o zdraví z podstaty a smyslu této péče, jakož i z celkového pojetí a vazeb, bylo neústrojně a nesystematické, a tím odborně nesprávné. A to i s ohledem na zákaznickou veřejnost, která by mohla být uváděna v omyl o povaze, druhu nebo významu patřičného výkonu a o jeho světonázorových souvislostech. Podobně to platí o pastorální medicíně jako o praktické teologii nebo o jiné spirituální medicíně jako o praktické filozofii.
20. Věcně těžiště služby odborníka na homeopatii spočívá v odborně poradenské péči o zdraví zákazníka, resp. v péči o zdraví zákazníkovy zvířete nebo rostliny. Rada je založena na předchozím rozpoznání neduhu podle pravidel homeopatického oboru a spočívá v doporučení používání homeopatického přípravku podle pravidel tohoto oboru, popř. též ve spojení s jiným doporučením, například zdravého životního stylu, nebo s následnou kontrolou stavu. Předmět plnění závazku péče o zdraví má majetkovou povahu a spočívá v poskytnutí rady s péčí řádného odborníka podle pravidel homeopatického oboru na uvedeném základu a ve zmíněném směru, a to ve snaze o zlepšení nebo zachování zdravotního stavu, popř. zmírnění utrpení. Udělení rady v uvedené snaze představuje plnění, které je objektivně možné a zároveň nikoli klamavé. Vyvinutí této snahy se totiž nepřičí přírodním zákonům nebo v současnosti dostupným světovým poznatkům přírodní vědy nebo techniky. Důvod spočívá v tom, že současný stav přírodní vědy zahrnuje též vědecké poznatky, jejichž vědecká správnost je odůvodněna teoretickými vědeckými důkazy, a to i ve spojení s empirickými důkazy například na základě pozorování příznaků apod. Vyloučit nelze ani pouhou přírodně hypotetickou objektivní možnost závazkového plnění v odvážném právním smyslu závislosti na nejisté skutečnosti (životní síle a jejím působení), a to vzhledem k pouze částečně objektivně známému fungování materiálního světa. Tudíž se zřetelem na právně odvážnou nejistotu objektivně

existujících a působících, ovšem v současnosti neznámých (skrytých, neobjevených) anebo jen dílem známých dějů nebo zákonitostí, tudíž skutečností nejistých. Z hlediska závazkového rázu duchovní péče, například též u nemocničních kaplanů mimo náboženské úkony, nutno u právního posouzení objektivní možnosti plnění vyjít z předpokladu duchovního bytí a současného stavu poznatků o něm v duchovních vědách mimo přírodní vědy nebo techniku, jakož právně odvážně brát toto plnění jako závislé na skutečnosti v právním smyslu nejistě existující nebo působící, tzn. závislé na metafyzickém prvku, který je však s dostačující mírou pravděpodobnosti v právním smyslu objektivně možný (a nikoli klamavý), a to s přihlédnutím k přímým či nepřímým empirickým nebo teoretickým vědeckým nebo filozofickým důkazům, popř. alespoň k důvodným náznakům. Úvahu o míře pravděpodobnosti v právním smyslu nutno v tomto případě přiměřeně přizpůsobit metafyzické, nikoli snad biofyzikální nebo biochemické, povaze daného předmětu.

21. Při právním posuzování výše uvedených otázek soudem nebo správním úřadem nutno zohlednit, že pro stát platí ústavní zákaz vázanosti výlučnou ideologií, tzn. i vědeckým světovým názorem ve kterékoli podobě, nebo náboženstvím. Ústavně konformní tak je závěr o právně odvážné závislosti plnění závazku péče o zdraví v oboru homeopatie nebo oboru podobném, jakož například i při povolání proutkařském, a to o závislosti plnění na skutečnosti v právním smyslu nejisté, leč co do své existence nebo působení objektivně možné, a to s dostatečnou mírou pravděpodobnosti v právním smyslu na základě zhodnocení skutkového stavu, včetně světového stavu poznání.
22. Některé názory z řad církevní a náboženské veřejnosti uznávají účinnost homeopatie a důkazy její účinnosti, ale odmítají ji z důvodu účinnosti „od zlého“. Zdůrazňují tím jemnohmotnou nebo duchovní stránku homeopatie z kritického hlediska určité náboženské nauky. Oproti tomu některé názory z řad lékařské a přírodovědecké veřejnosti neuznávají účinnost homeopatie ani důkazy o ní.
23. Homeopatické přípravky čítají asi 6 000 různých druhů, z čehož bývá běžně používáno asi 200 druhů. Kromě toho existuje řada druhů spagyrik nebo antroposofik vyrobených homeopatickým způsobem. Znalost těchto přípravků a jejich odborně správného používání v individualizovaných případech, jakož dovednost jejich výroby, vyžaduje značnou odbornost, včetně odborné praxe, odborného dohledu a zkušenosti. Žádná z těchto skutečností není obsahem zdravotnického vzdělávání. Nejedná se ani o obsah farmaceutického vzdělávání anebo jen částečně a dobrovolně. Rovněž tak se nejedná ani o obsah agronomického vzdělávání.

24. Účinnost a bezpečnost homeopatických přípravků nebo postupů, popř. prostředků je potenciálně prokazatelná vědeckými důkazy v obecném smyslu vědy, a to i bez ohledu na vědecké důkazy v současnosti konvenčně uznávané vědeckou lékařskou nebo přírodovědeckou obcí. Důvod spočívá v povaze homeopatie samé, která pracuje, podobně jako astrologie, s kvalitativními a zároveň individualizovanými znaky. Důkazní postupy duchovních věd (nebo společenských věd) jsou nezávislé na důkazních postupech přírodních věd. Přesto se účinnost homeopatie, nahlížená ve vědeckém smyslu kvalitativních vlastností hmoty, opírá o vědeckou platnost některých teorií současné kvantové fyziky, jejichž vědecká správnost je odůvodněna teoretickými vědeckými důkazy, popř. též empirií, do které patří i pozorování, anebo se jedná o přírodovědecké hypotézy účinnosti. Pro případ konkrétního právního sporu o účinnost nebo bezpečnost, popř. klamavost homeopatického přípravku, postupu nebo prostředku, anebo jiného právního sporu, lze tyto skutečnosti prokazovat jakýmikoli důkazy na základě volného hodnocení důkazů podle procesních předpisů. Na podkladě takto zjištěného a důkazně zhodnoceného skutkového stavu lze pak usuzovat o míře pravděpodobnosti příčinnosti skutkových dějů, a to v právním smyslu příčinnosti. Při rozhodování právních sporů tohoto či podobného druhu je rozhodné posouzení právní příčinnosti dějů (příčinné souvislosti v právním smyslu), a to na základě logické úvahy o míře pravděpodobnosti příčinnosti nebo zvážení více možných příčin a jejich pravděpodobností po provedeném a zhodnoceném dokazování dějů; tj. včetně důkazů nepřímých apod. Nejedná se o posouzení příčinnosti přírodovědecké, např. pro účely přírodovědecké rozpravy. Přírodovědecky konvenční vázané dokazování podle nadřazených nebo podřazených formalizovaných biomedicínských důkazů konvenčně určené pro univerzalistické účely epidemiologické a biostatistické se v takovém případě neuplatní.
25. Homeopatie patří mezi dlouhodobě zavedené obory soustavy soukromých vzdělávání, která mají zájmovou povahu a vlastní profesní a hodnotící standardy. Nejedná se však o státem uznané další vzdělávání na základě odborné zkoušky a profesních a hodnotících standardů podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, a to z důvodu dlouhodobé nečinnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v tomto směru, které na tom neshledalo veřejný zájem.
26. Služby nelékařských odborníků na homeopatii vykazují značnou míru dobrovolné organizovanosti, zájmové samosprávy včetně existence odborných nebo vzdělávacích společností, jakož i etické samoregulace a sebehodnocení kvality a bezpečí. Oborově

jsou zavedeny a popularizovány požadavky správné homeopatické praxe, oborová pravidla a etické kodexy. Nelze bránit možnému budoucímu dobrovolnému zavedení nezávislé kontrolní činnosti podle občanského zákoníku, popř. s využitím dobrovolné certifikace osob podle technické normalizace.

27. Některá homeopatická technická řešení nebo vnější vzhledy homeopatických prostředků jsou anebo po zákonnou dobu byly právně chráněny českým užitným vzorem, českým průmyslovým vzorem anebo průmyslovými vzory Společenství, a to při jejich původcovství v řadách nelékařských odborníků na homeopatii. Ve světě existuje množství nehmotných výsledků v právním smyslu, které se týkají homeopatie, včetně některých metod, a které jsou nebo po zákonné doby byly chráněny právy průmyslového vlastnictví.
28. Odborník na homeopatii jako přírodní léčitel svého druhu a ve svém oboru poskytuje péči o zdraví na základě smluvního závazku péče o zdraví podle občanského zákoníku, a to i v léčitelském výkladovém smyslu podle důvodové zprávy vládního návrhu zákoníku, schváleného veřejně dostupným usnesením vlády z roku 2011. Postupuje přitom s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly homeopatického oboru (*lege artis*). Tato oborová pravidla se liší od oborových pravidel zdravotních služeb (náležité odborné úrovni těchto služeb) podle zákona o zdravotních službách. Odborník na homeopatii právně neodpovídá za výsledek své činnosti, například za zlepšení zdraví zákazníka, nýbrž za odbornou správnost plnění závazku péče o zdraví, veden snahou zlepšit nebo zachovat zákazníkův zdravotní stav, popř. zmírnit utrpení. V tom je závazkové postavení nelékařského odborníka na homeopatii podobné postavení poskytovatele zdravotní služby.
29. Právní postavení nelékařských odborníků na homeopatii, vyplývající zejména z občanského zákoníku, zákona o ochraně spotřebitele, zákona o ochraně osobních údajů, živnostenského zákona, zákona o regulaci reklamy, daňových a účetních předpisů nebo trestního zákoníku, je vyhovující, včetně záznamní povinnosti ohledně péče o zdraví. Tento stav odpovídá veřejnému zájmu na ochraně zákaznické veřejnosti. Nelze bránit možné budoucí zákonné změně ohlašovací volné živnosti na živnost vázanou na odbornou zkoušku podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Ministerstvo průmyslu a obchodu ani Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v tom ale dlouhodobě nic nepodniklo ani na tom neshledalo veřejný zájem. Takovýto eventuální budoucí postup by ale musel být pečlivě právně a odborně připraven tak, aby nebyla dotčena ničí dosavadní práva.

30. Nelze bránit zařazení homeopatie do rozsahu přírodního léčitelství podle budoucího zvláštního zákona, jehož přijetí předpokládá živnostenský zákon od roku 1991, resp. znovu od roku 2000. Ministerstvo zdravotnictví v tom ale dlouhodobě nic neučinilo, neshledajíc na tom veřejný zájem. I pro takový eventuální budoucí postup platí předchozí, výše zmíněný, předpoklad nedotčení ničích dosavadních práv.
31. Homeopatie není obsahem zdravotnického vzdělávání podle předpisů z oboru zdravotnického práva. Nejedná se ani o lékařskou odbornost nebo o odbornost jiného zdravotnického povolání. Lékaři, kteří v klinické praxi ve svých oborech používají homeopatii, k tomu nemají žádné zdravotnické vzdělání podle předpisů, leda možné znalosti a dovednosti získané bez odborného dohledu o své vůli samostudiem, popř. zájmovou účastí na soukromých školicích akcích. Zásadně se tak u lékařů může jednat o naprosté laiky v homeopatii, která ani není oborem zdravotní péče pro účely zdravotních služeb podle předpisů.
32. Subkatedra homeopatie Institutu pro postgraduální vzdělávání ve zdravotnictví v Praze, zřizovaném Ministerstvem zdravotnictví, která byla založena před dvaceti lety v roce 1997, byla téhož roku bez náhrady zrušena. Ministerstvo zdravotnictví dlouhodobě úředně nezveřejnilo a nespecifikovalo žádný homeopatický vzdělávací program pro lékaře, a to ani v doplňující odborné praxi, podle zdravotnických předpisů a technické normy (profesního standardu). Neexistuje proto ani žádné úředně akreditované zařízení v tomto směru. Ministerstvo zdravotnictví rovněž tak nepověřilo žádnou právnickou osobu, které by byla udělena akreditace pro teoretickou část vzdělávacího programu v homeopatii podle předpisů. Ministerstvo zdravotnictví tím dalo veřejnosti najevo, že není ve veřejném zájmu na ochraně zdraví, aby lékaři byli vzděláni v homeopatii, ačkoli by ji jinak používali při zdravotní péči o pacienty ve svých oborech. Takovýto stav ale neodpovídá ani standardu podle technické normalizace.
33. Zdravotní ani agronomický výzkum se homeopatii dlouhodobě ani soustavně nevěnuje. V úvahu může přicházet zejména kvalitativní zdravotní výzkum obecně uznávanými vědeckými metodami používanými v tomto druhu výzkumu. Úřední rejstřík informací o výsledcích neobsahuje žádné údaje týkající se výzkumu homeopatie. Jakákoli veřejná podpora takového výzkumu není známa.
34. Ústavně zaručené sociální právo na ochranu zdraví vyvolává povinnost státu zajistit ochranu zdraví lidí, například stanovením odborných, personálních a technických předpokladů zdravotní péče ve veřejném zájmu na kvalitě a bezpečí veřejných

zdravotních služeb na hospodářském trhu. V případě používání homeopatie ve zdravotních službách ale stát v tomto směru dlouhodobě nic neučinil, čímž dal veřejnosti najevo, že není ve veřejném zájmu, aby se zdravotnické předpisy věnovaly homeopatii nebo odborné způsobilosti lékařů k homeopatii či jejich odborné praxi v homeopatii nebo odbornému dohledu.

35. Podle některých konvenčně přírodovědeckých a zjednodušeně materialistických názorů nemá humánní, veterinární ani rostlinolékařská homeopatie žádnou vlastní účinnost, leda by snad mohlo v konkrétním případě jít o účinky jiného působení spojeného s duševní činností vědomí živých bytostí nebo rostlin, popř. o neurobiologické či jiné mechanismy účinku, které by bylo možné vyvolat i jinak. A to kupříkladu u lidského, zvířecího nebo rostlinného prožívání nemoci, pokud by se jednalo o hypotetickou účinnost víry v uzdravení (pozitivního myšlení) nebo o hypotetickou účinnost podmanivého působení lékaře na člověka (pacienta), podmanivého působení zvěrolékaře nebo chovatele na zvíře či rostlinolékaře nebo pěstitele na rostlinu anebo o hypotetickou účinnost pacientova nebo zvířecího či rostlinného soběvemlouvání účinků neúčinné látky, resp. úzdravného prožívání choroby, (efekt placebo). Podle některých konvenčně přírodovědeckých a zjednodušeně materialistických názorů spočívá mechanismus účinku homeopatie nikoli v účinnosti humánního nebo veterinárního homeopatického přípravku, nýbrž v jiné příčině, spočívající například v hypotetickém duševním vlivu diagnostického a léčebného rituálu spojeného s vyšetřením, včetně anamnézy, a s předpisem a podáním humánního nebo veterinárního homeopatického přípravku, a to v účinku spočívajícím v pozitivním duševním vlivu na prožívání choroby člověkem, zvířetem nebo rostlinou s výsledným zlepšením nebo zachováním zdravotního stavu, popř. zmírněním utrpení.
36. Pokud by tomu mělo ve skutečnosti, po pravdě, být tak, jak je výše uvedeno, nebylo by možné homeopatika (ani spagyrika a antroposofika vyrobená homeopatickým způsobem) ve zdravotních službách používat jako placebo (farmakologicky neúčinnou kontrolní látku) anebo jen s praktickými obtížemi. Pacient by se musel svobodně vzdát svého práva na informace o navrženém individuálním léčebném postupu a všech jeho změnách se záznamem o tom ve zdravotnické dokumentaci a jeho svobodný informovaný souhlas s poskytnutím zdravotní služby by proto musel mít jen povšechný a všeobecný ráz „bianko šeku“. Zdravotnická dokumentace by ale musela obsahovat záznam o homeopatické léčbě, čímž by léčba údajným placebem a její účelnost a účinnost mohla být kdykoli ohrožena nebo zmařena v důsledku pacientova

nahlédnutí do této dokumentace a zjištění pravdy. Podle některých názorů z řad veřejnosti a právnické obce by takovýto výkon zdravotní služby na hospodářském trhu, resp. výkon lékařského povolání záměrně uvádějící pacienta v omyl o individuálním léčebném postupu byl v rozporu s lékařskou etikou a zejména by byl na úkor ochrany patientské veřejnosti. Patientská veřejnost by totiž byla dlouhodobě, opakovaně a mnohočetně (ve značném rozsahu) úmyslně uváděna v omyl o podstatě, obsahu, rozsahu a zejména způsobu zdravotní péče, a to při sledování vlastního výdělečného cíle poskytovatele zdravotní služby. To, co je metodicky běžné a obecně uznávané jako kontrolní metoda placebo, odborně správně používaná ve zdravotním nebo farmakologickém výzkumu, není možné ve zdravotních službách na trhu v poměru k patientské veřejnosti.

37. Pro případ používání pojmu placebo ve významu vlastní reakce organismu člověka, zvířete nebo rostliny na působení neúčinné látky, spočívala by zdravotní služba spíše v magickém představení, rituálně sehrávaném lékařem s pacientem po pacientově informovaném souhlasu zrovna s takovou diagnostikou a léčbou choroby. Návrh individuálního léčebného plánu by otevřeně spočíval v záměrné lékařské léčebné ritualizaci pacientova chorobného stavu podle určitého lékařského ritu se záznamem o tom ve zdravotnické dokumentaci. Diagnostická a léčebná, popř. též konzultační, lékařská ritualizace racionálně záměrně sehrávaná poskytovatelem zdravotní služby s informovaným souhlasem pacienta by se přitom musela právně odvíjet podle pravidel vědy a musela by patřit mezi uznávané medicínské postupy v daném oboru služby (s možným odůvodněným odchýlením se od nich se záznamem ve zdravotnické dokumentaci). Zdravotní služba je totiž poskytována odborně záměrně, nikoli bezděčně či iracionálně, čarovně apod. K jisté míře profesní ritualizace (obřadnosti zdravotního výkonu) může docházet beztak, a to i při jiných službách, než zdravotních a též v jiných povoláních; viz např. profesní význam lékařského pláště nebo advokátního taláru (úředního roucha) jako rituálních rouch svého druhu. Účinnost zdravotní služby spočívající ve zdravotně příznivém vlivu pacientem vnímaného a duševně prožívaného lékařského rituálu působícího na jeho duševní nebo tělesnou chorobu (nikoli jen pohodu) nelze, podobně jako je tomu u šamanských nebo náboženských rituálů, konvenčně přírodovědecky kvantifikovat. To, co by bylo se souhlasem zákazníka odborně možné a objektivně předvídatelné jako odborný záměr a oborové pravidlo (postup *lege artis*), tj. oborová rituální péče o zdraví, a to u nelékařských odborníků na homeopatii, resp. přírodních léčitelů nebo duchovních,

nebylo by obecně odborně přijatelné (uznávané) a objektivně předvídatelné jako odborný záměr u lékařů činných v duchu přírodovědecké a školské medicíny, a to zejména z hlediska oprávněného očekávání patientské veřejnosti, která by mohla být uváděna v omyl o povaze, obsahu a významu zdravotní služby, a to i v kontextu účelu a obsahu zdravotnického práva, včetně zdravotnického vzdělávání, které se diagnostickým a léčebným lékařským rituálům nevěnuje.

38. Nelze bránit, aby homeopatii s vědecky prokázanou vlastní účinností (mechanismem účinku) otevřeně používali i lékaři vědecké a školské medicíny ve svých příslušných oborech zdravotních služeb, ovšem za předpokladu budoucího uvedení homeopatie do souladu se zdravotnickým právem. Tzn. i do výkladové shody s pravidly vědy podle zákona o zdravotních službách, včetně budoucího podstatného rozsahového zařazení homeopatie do povinného zdravotnického vzdělávání po stránce metodologické, teoretické i klinické. Nelze bránit tomu, aby byly zákonem v budoucnu vymezeny zvláštní (nekonvenční) diagnostické a léčebné postupy používané ve zdravotních službách, včetně homeopatie. K těmto krokům ve veřejném zájmu na ochraně patientské veřejnosti ale ze strany Ministerstva zdravotnictví dlouhodobě nedošlo. Ani v takovém eventuálním budoucím případě by ale nebylo odborně správné zákonem vyhradit homeopatii pouze zdravotním službám a zcela ji vyjmout ze služeb nelékařských odborníků na homeopatii. Nebylo by to odborně správné z věcného důvodu oborového, systematického a metodického, tzn. z důvodu spočívání homeopatie v tradiční svěbytné hermetické péči o zdraví, která se vyznačuje úzkým spojením se spagyrií, antroposofickou péčí nebo astromedicínou apod. Tak je tomu také zavedeně ve zdravotní péči o hospodářská zvířata v ekologickém zemědělství, kdy používání veterinárních homeopatických přípravků zůstává i v rukou nelékaře – chovatele, který k tomu může využívat odborných služeb poradce nelékaře, odborníka na homeopatii, podle své svobodné volby, přání, potřeb nebo okolností případu. Existují též poradci zaměřeni na tradiční agronomické postupy vyznačující se používáním homeopatik nebo podobných látek a praktik.
39. Nelze bránit tomu, aby odborníci na homeopatii byli v budoucnu zákonem zařazeni mezi nelékařská zdravotnická povolání. Tím by se homeopatie stala novým oborem zdravotní péče podle zdravotnického práva pro účely oborů zdravotních služeb na trhu. Ministerstvo zdravotnictví v tom ale nikdy nic nepodniklo. Věcným předpokladem by ale bylo, aby zdravotnické vzdělávání, například akreditovaný kvalifikační kurz v oboru homeopatie, v takovém budoucím případě patřičně obsahově

zohledňovalo svébytnost oboru homeopatie. Dalším předpokladem by bylo, aby pro takový eventuální budoucí případ nikdo nebyl dotčen na svých dosavadních právech, což by předpokládalo dovedení takovéto novoty i do všech praktických souvislostí.

40. Součinnost mezi odborníky na homeopatii a poskytovateli zdravotních nebo i některých jiných služeb, přinejmenším vzájemná informovanost se souhlasem zákazníka, je v objektivním zájmu zákaznické veřejnosti. Jedno z obecně uznávaných oborových etických pravidel nelékařské homeopatie spočívá v příkazu neodrazovat zákazníka od využívání zdravotních služeb, zejména proto, aby nedošlo k promeškání včasného zdravotního zákroku v podobě zdravotní služby, pokud jej nelze podle okolností jinak nahradit. Mezi oborová etická pravidla patří též příkaz nezlehčovat poskytovatele zdravotních služeb, zdravotnická nebo jiná povolání anebo jejich činnost. Ochrana před nekalou soutěží podle občanského zákoníku je vyhovující.
41. Homeopatické přípravky podle lékového práva, ač úředně zařazeny do Evropského lékopisu a Českého lékopisu, nejsou léčivými přípravky. Pouze se za ně právně smyšleně považují. Podobně to platí pro jiné hermetické přípravky, jako jsou spagyrika a antroposofika vyrobená homeopatickým způsobem. Homeopatické přípravky jsou úředně brány jako přípravky podpůrné a doplňkové, a proto nejsou podle předpisů hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.
42. Světovou anomálií, kromě atypické Francie, zůstává úřední klasifikace některých humánních homeopatických přípravků jako léčivých přípravků, které lze vydávat (prodávat) pouze na lékařský předpis podle zákona o léčivech. Tato anomálie byla převzata z Československa před rokem 1993, přičemž v nástupnickém Slovensku byla odborně správně opuštěna. Sama tato skutečnost, nastalá na žádost výrobce, představuje jediné zákonné omezení, a to jen v určitých případech, a pokud jde pouze o část homeopatické služby poskytované odborníkem, který není lékařem. Panují přitom právní pochybnosti o správném postupu Státního ústavu pro kontrolu léčiv podle zákona o léčivech, a to pokud je o existenci ústavu známých nových skutečností. Novými skutečnostmi mohou být například nové vědecké či jiné poznatky; a to vše i z hlediska veřejného zájmu na široké dostupnosti bezpečných látek bez zdravotně nebezpečných vedlejších účinků.
43. Nelze bránit tomu, aby humánní homeopatické přípravky v budoucnu přestaly být, světově atypicky, úředně kategorizovány jako léčivé přípravky vydávané pouze na lékařský předpis. Ať již by k tomu došlo na základě správního řízení vedeného před Státním ústavem pro kontrolu léčiv, anebo změnou právního předpisu.

44. Nelze ani bránit tomu, aby humánní homeopatické přípravky byly při budoucí změně předpisu a na základě budoucího rozhodnutí Státního ústavu pro kontrolu léčiv zařazeny mezi do skupiny vyhrazených léčivých přípravků způsobilých k prodeji bez lékařského předpisu mimo lékárny, a to s ohledem na to, že jejich bezpečnost je zajištěna. Tím spíše nelze bránit tomu, aby homeopatické přípravky při změně předpisů v budoucnu spadaly mezi jiné výrobky se zdravotními účinky, nežli léčiva.
45. Lékové právo používá pojem „odborník na homeopatii“ vedle pojmu „lékaře“. Z hlediska předpisů lékař nemá žádnou odbornou způsobilost v homeopatii.

C. Závěr

46. Ze všech výše uvedených věcných a právních důvodů je nutno odmítnout opakované pokusy Ministerstva zdravotnictví a některých krajských úřadů o správní kriminalizaci dlouhodobě zavedených a státem dlouhodobě přinejmenším snášených činností nelékařských odborníků na homeopatii pro údajně neoprávněné poskytování zdravotních služeb v některém oboru zdravotní péče podle zákona o zdravotních službách, aniž by ale homeopatie vůbec byla oborem zdravotní péče podle předpisů.
47. Česká republika a její právní předchůdce po dobu čtvrt století dlouhodobě vědomě snášela poskytování služeb odborníky na homeopatii, kteří nejsou lékaři, čímž o své vůli vyvolala důvodné očekávání dotčených lidí i veřejnosti, že tyto služby jsou po právu.

22. října 2017

Za Homeopatickou společnost, z. s.:

Ing. Jan Matyáš, předseda